Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Viite Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuulemis- ja asiantuntijalausuntopyyntö

Asia HE 73/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tartuntatautilain 58 d §:n muuttamisesta ja tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

Aluehallintovirastot ovat aiemmin 27.4.2021 antaneet yhteisen lausunnon koskien luonnosta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi tartuntatautilain 58 d §:n muuttamisesta ja laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston lausunto

Esityksen tausta ja tavoitteet

Tartuntatautilain (1227/2016) määräaikaisesti voimassa olevissa 58 a-h ja 59 a-e §:ssä säädetään covid-19-epidemiatilanteen leviämisen ehkäisemiseksi käytettävissä olevista välttämättömistä keinoista. Ravintolarajoituksia koskevat säännökset sekä päätösten täytäntöönpanoa koskeva säännös tulivat nykymuodossaan voimaan 1.3.2021. Muita palveluja koskevat hygieniavelvoitteet sekä eri epidemiatasoihin liittyvät rajoitustoimenpiteet ja näiden valvontaa koskevat säännökset tulivat voimaan 22.2.2021. Tämän jälkeen soveltamiseen liittyvien tulkintaongelmien vuoksi tartuntatautilain 58 d ja g §:n sanamuotoja muutettiin 31.3.2021 voimaan tulleella lailla 262/2021.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tartuntatautilain 58 d §:ää sekä väliaikaisesti tartuntatautilakia.

Esityksessä ehdotetaan jatkettavaksi covid-19-epidemian leviämisen ehkäisemiseksi säädettyjen väliaikaisesti voimassaolevien säännösten voimassaoloa. Väliaikaisesti voimassa olevat säännökset koskisivat ravitsemisliikkeissä ja muissa palveluissa noudatettavia erityisiä hygieniavelvoitteita ja toiminnan väliaikaista rajoittamista epidemiatilanteen sitä vaatiessa. Lisäksi esityksessä ehdotetaan jatkettavasti kyseisten velvoitteiden valvontaa koskevien säännösten sekä muutoksenhakua koskevan säännöksen voimassaoloa.

Esityksessä ehdotetaan, että tartuntatautilain 58 d §:n 4 momentin lähikontaktin määritelmää muutetaan. Lisäksi ehdotetaan, että tartuntatautilain 58 a – h §:n, 59 a – e §:n sekä 91 §:n 1 momentin voimassaoloa jatkettaisiin pienin muutoksin säätämällä uusi väliaikainen laki. Laki tartuntatautilain 58 d §:n muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2021. Laki tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2021 ja olemaan voimassa 31.12.2021 saakka

Etelä-Suomen aluehallintovirasto (jatkossa myös aluehallintovirasto) pitää yleisesti tärkeänä sitä, että tartuntatautilain väliaikaisten säännösten voimassaoloa jatketaan vuoden 2021 loppuun asti. Tartuntatautilain 58 §:n mukaisilla kokoontumisrajoituksilla ja tilojen sulkemista koskevilla päätöksillä ei aluehallintoviraston käsityksen mukaan ole mahdollista riittävällä tavalla rajoittaa ihmisten välisiä kontakteja ja näin ehkäistä epidemian leviämistä, jos tilanne jälleen vaikeutuu.

Ehdotettu täsmennys tartuntatautilain 58 d §:ään

Esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi asiakkaille ja osallistujille tarkoitettujen tilojen käytön edellytyksiä koskevan säännöksen lähikontaktin määritelmää siten, että määritelmässä huomioitaisiin sisä- ja ulkotiloihin liittyvät erot tartuntariskin suhteen. Tartuntatautilain väliaikaiset säännökset, joissa säädettäisiin covid-19-epidemian leviämisen ehkäisemiseksi välttämättömistä hygieniavelvoitteista, rajoitustoimenpiteistä sekä näiden valvonnasta, olisivat voimassa 31.12.2021 saakka.

Esityksen mukaan asiakkaille ja osallistujille tarkoitettujen tilojen käytön edellytyksiä koskevan TTL 58 d §:n 4 momentin lähikontaktin määritelmä kattaa sekä sisä- että ulkotiloissa tapahtuvan toiminnan. Esityksen mukaan määritelmä on käytännössä aiheuttanut sen, ettei ulkotiloissa tapahtuvaa harrastus- tai tapahtumatoimintaa ole voitu järjestää säännöksen edellyttämällä tavalla ja siten tällaista toimintaa ei ole voitu järjestää ollenkaan niillä alueilla, joissa on tehty säännöksessä tarkoitettu päätös tilojen käytön edellytyksistä.

Ehdotetun TTL 58 d §:n lähikontaktin määritelmän muuttamisen vaihtoehtona on, ettei muutosta tehtäisi. Tällöin lähikontaktilla tarkoitettaisiin myös alueellisesti tai toiminnallisesti rajatuissa ulkotiloissa samassa rajatussa ulkotilassa oleskelua alle kahden metrin etäisyydellä toisistaan. Tämä todennäköisesti ehkäisisi epidemian leviämistä tehokkaammin kuin ehdotettu muutos, mutta asettaisi samalla erilaisissa ulkotiloissa oleskelun suhteen erilaiset velvoitteet: esimerkiksi ravintoloiden terasseilla kahden metrin turvaväliä ei voimassa olevan TTL 58 d §:n 5 momentin perusteella sovellettaisi, mutta erilaisissa alueellisesti tai toiminnallisesti rajatuissa ulkotapahtumissa tulisi 2 metrin turvaväliä noudattaa

Aluehallintovirasto pitää perusteltuna, että TTL 58 d §:ssä tarkoitettujen ulkotilojen käyttöä ei tulisi koskea ainakaan tiukemmat rajoitukset kuin esimerkiksi ravintoloiden terasseja.

Aluehallintovirasto pitää ehdotetun muutoksen vaikutuksia käytännön tasolla kuitenkin vähäisenä. Voimassa oleva TTL 58 d § velvoittaa tilan hallinnasta vastaavan toimijan järjestämään tilojen käytön siten, että asiakkaiden ja toimintaan osallistuvien sekä seurueiden on tosiasiallisesti mahdollista välttää lähikontakti toisiinsa. Säännös velvoittaa siis järjestämään tilat siten, että lähikontaktit on mahdollista välttää, mutta jättää lähikontaktien tosiasiallisen välttämisen kuitenkin osallistujien tai asiakkaiden vastuulle. Käytännössä TTL 58 d §:n tarkoittamissa tiloissa on voimassa olevan lainkin nojalla mahdollista järjestää lähikontakteja edellyttävää harrastustoimintaa, jos osallistujat vapaaehtoisesti hakeutuvat lähikontaktiin toistensa kanssa.

Aluehallintovirasto toteaa lisäksi, että tartuntatautilain 58 §:n nojalla annettuihin kokoontumisrajoituspäätöksiin on sosiaali- ja terveysministeriön ohjauksen mukaisesti sisällytetty yleisötilaisuuksien ja yleisten kokousten järjestämisen edellytykseksi vaatimus siitä, että turvallisuus niissä voidaan varmistaa noudattamalla opetus- ja kulttuuriministeriön ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen antamaa ohjetta koronavirustartuntojen ehkäisemisestä yleisötilaisuuksien ja yleisten kokousten yhteydessä sekä julkisten tilojen käytöstä. Kyseisen ohjeen mukaan henkilömäärä tulee rajata siten, että henkilöiden tai seurueiden väliin jää vähintään kaksi metriä. Sisä- ja ulkotilojen välillä ei tältä osin ole tehty erottelua. Hallituksen esityksessä ehdotetun muutoksen perusteella jää epäselväksi, onko TTL 58 d §:ssä tarkoitettujen tilojen käyttöä ja ulkotiloissa järjestettäviä yleisötilaisuuksia jatkossa tarkoitus koskea eri edellytykset.

Aluehallintovirasto pitää lainsäädännön selkeyttämiseksi perusteltuna, että pykälän voimassaolon jatkuessa myös TTL 58 d §:n 3 momentin 3 kohtaa täsmennettäisiin. Kyseisen lainkohdan mukaan ”yleisölle avoimia tai rajatun asiakas- tai osallistujapiirin oleskeluun tarkoitettuja tiloja ovat tilat, joita käytetään jäljempänä TTL 58 g §:n 4 momentissa tarkoitettuun toimintaan niiden asiakas- tai osallistujamäärästä riippumatta”. Aluehallintovirasto huomauttaa, että TTL 58 g §:n 4 momentti on itsessään epäselvästi muotoiltu ja sen 1-6 kohdissa luetellaan erilaisia tiloja, ei toimintaa, kuten TTL 58 d §:n 3 momentin 3 kohta antaisi ymmärtää. Toisaalta TTL 58 g §:n 4 momentissa todetaan: ”päätös velvoittaa tilojen hallinnasta vastaavia toimijoita niiden harjoittaessa 1 kohdassa tarkoitettua liikunta- tai urheilutoimintaa taikka 2–6 kohdassa tarkoitettua huvi- tai virkistystoimintaa”. Lain sanamuodon perusteella jää epäselväksi, onko tarkoituksena soveltaa TTL 58 d §:ää ainoastaan TTL 58 g §:n 4 momentin 1-6 kohdassa tarkoitettuihin tiloihin, vai onko sitä sovellettava laajemmin urheilu- ja liikuntatoimintaan ja huvi- ja virkistystoimintaan. Aluehallintovirasto pitää sääntelyä tältä osin ongelmallisena ottaen huomioon perusoikeuksien rajoittamiselle asetetut vaatimukset lain täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta.

Tartuntatautilain 58 a ja b §

Tartuntatautilain 58 a ja b §:ää ehdotetaan jatkettavaksi sellaisina kuin ne tällä hetkellä ovat voimassa. Aluehallintovirasto pitää näiden pykälien jatkamista entisellään hyvänä.

Tartuntatautilain 58 g §:n 4 momentin selkeyttäminen

Aluehallintovirastot ovat jo aiemmissa lausunnoissaan koskien TTL 58 g §:n 31.3.2021 voimaan tullutta muutosta 262/2021 todenneet täsmennystarpeita sen sanamuotoihin. Etelä-Suomen aluehallintovirasto pitää lainsäädännön selkeyttämiseksi ja lainsäätäjän tarkoituksen toteutumiseksi edelleen tärkeänä, että TTL 58 g §:n 4 momenttia täsmennettäisiin samalla, kun kyseisen pykälän voimassaoloa ollaan jatkamassa.

Voimassa olevan TTL 58 g §:n mukaan ”Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös velvoittaa tilojen hallinnasta vastaavia toimijoita niiden harjoittaessa 1 kohdassa tarkoitettua liikunta- tai urheilutoimintaa taikka 2-6 kohdassa tarkoitettua huvi- tai virkistystoimintaa seuraavissa tiloissa”.

Aluehallintovirasto huomauttaa, että tartuntatautilain TTL 58 g §:n 4 momentin 1-6 kohdissa luetellaan ainoastaan erilaisia tiloja - ei liikunta- tai urheilutoimintaa ja huvi- tai virkistystoimintaa, kuten 4 momentin sanamuoto tällaisen toiminnan harjoittamisesta ja viittaus kohtiin 1-6 antaisi ymmärtää. Aluehallintovirasto toteaa, että TTL 58 g §:n 4 momentin sanamuoto jättää epäselväksi, onko lainsäätäjän tarkoituksena, että tilojen sulkeminen kohdistuu ainoastaan liikunta- tai urheilutoimintaan tai huvi- tai virkistystoimintaan säännöksessä mainituissa tiloissa vai onko lainsäätäjän tarkoituksena sulkea tilat kokonaan, pl. TTL 58 g §:n 6 momentissa säädetyt poikkeukset. Aluehallintovirasto huomauttaa, että TTL 58 §:n 4 momentin 1-6 kohdissa tarkoitetuissa tiloissa voidaan harjoittaa monenlaista muutakin toimintaa kuin säännöksessä mainittua liikunta- tai urheilutoimintaa tai huvi- tai virkistystoimintaa. Esimerkiksi uimahalleissa ja kylpylöissä järjestetään Kansaneläkelaitoksen kuntoutuksia ja covid-19 joukkorokotuksia järjestetään parhaillaan liikuntasaleissa.

Aluehallintovirasto toteaa TTL 58 g §:n 4 momentin täsmennystarpeen osalta edelleen, että aluehallintovirastot ovat saaneet sosiaali- ja terveysministeriöltä ristiriitaista ohjeistusta kyseisen säännöksen tulkinnasta. Sosiaali- ja terveysministeriön laatiman hybridistrategian toimintasuunnitelman osan 3: suositusten ja rajoitusten käyttö, s. 39 on todettu, että ”Päätökset voivat koskea liikunta- tai urheilutoimintaa ja huvi- ja virkistystoimintaa seuraavissa tiloissa”, mikä viittaa siihen, että muu toiminta näissä tiloissa olisi sallittua. Toisaalta sosiaali- ja terveysministeriöstä on suullisesti ja sähköpostitse ilmoitettu, että edellä mainitussa toimintasuunnitelmassa on virhe ja säännöksen tarkoituksena on tilojen sulkeminen kokonaan, ei tietyn toiminnan kieltäminen.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi tartuntatautilain 58 g §:n muuttamisesta (HE 31/2021 vp) koskevassa mietinnössään (StVM 7/2021 vp) arvioinut edellä esitettyä tulkintaongelmaa: “saadun selvityksen mukaan tarkoituksena on, että erityisen tartuntariskin toiminnot voidaan edellytysten täyttyessä kyseessä olevissa tiloissa kieltää kokonaan sulkemalla tilat. Valiokunta toteaa, että kyseisissä tiloissa voidaan järjestää poikkeuksellisesti muuta toimintaa, johon ei sisälly erityistä tartuntariskiä, esimerkiksi covid-19-rokotuksia, vaikka tilat olisikin suljettu niiden tavanomaiselta toiminnalta. Sulkemispäätös ei saa myöskään estää kenenkään oikeutta lakisääteisiin

palveluihin. Valiokunta toteaa, että esimerkiksi maneeseissa harjoitettava ratsastustoiminta ja muu vastaava toiminta eivät yksilöurheiluna kuulu soveltamisen piiriin.”

Aluehallintovirasto toteaa, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö osittain selkeyttää pykälän tulkintaa, mutta ei täysin poista pykälään liittyviä tulkintaepäselvyyksiä. Aluehallintovirasto huomauttaa myös, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä esitetty kannanotto ei täysin vastaa lain sanamuotoa - joka tosin jo itsessään on epäselvästi muotoiltu. Joka tapauksessa valiokunnan mietintö on ristiriidassa sosiaali- ja terveysministeriön aluehallintovirastolle aiemmin antaman ohjauksen kanssa. Valmistelevan ministeriön ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan näkemys pykälän tulkinnasta vaikuttaisi olevan hieman erisisältöinen, mikä myös osaltaan osoittaa lainsäädännön täsmentämistarvetta.

Aluehallintovirasto huomauttaa, että tietyn toiminnon tartuntariskin arvioiminen tietyssä tilassa sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä esitetyllä tavalla on voimassa olevan lainsäädännön nojalla joka tapauksessa hankalaa, koska tiloja ei suljeta yksittäin, vaan päätökset koskevat tietyntyyppisiä tiloja yleensä. Vaikka esimerkiksi yksittäisellä kuntosalilla tartuntariski olisi tehokkaan ilmastoinnin, tilajärjestelyiden ja vähäisten asiakasmäärien vuoksi pieni, voi toisella kuntosalilla riski olla suuri. Etenkin tiettyjen monitoimitilojen osalta tilan tavanomaisen toiminnan arviointi on vaikeaa, koska laissa tai sen esitöissä ei ole määritelty sitä, mikä on tietyn tilan tavanomaista toimintaa, ja tiloja käytetään monenlaisiin eri tarkoituksiin.

Aluehallintovirasto toteaa, että edellä mainitut TTL 58 g §:ään liittyvät tulkintaepäselvyydet ovat ruuhkauttaneet aluehallintovirastojen koronaneuvonnan, mikä osoittaa, että toimijoilla on hankaluuksia käsittää rajoitusten sisältö. Aluehallintovirasto ei oleta, että säädöstekstissä olisi yksityiskohtainen vastaus jokaiseen yksittäiseen tulkintakysymykseen, mutta perusoikeuksia rajoittavan lainsäädännön ja sitä koskevan lainvalmisteluaineiston tulisi olla sillä tavoin täsmällistä ja tarkkarajaista, että niistä voidaan päätellä, mitä tiloja ja/tai toimintoja lainsäätäjä on tarkoittanut suljettavaksi/kiellettäväksi ja mitä poikkeuksia niihin mahdollisesti on haluttu sovellettavan. Voimassa olevan lainsäädännön osalta tämä on muodostunut osin hankalaksi. Aluehallintovirastot ovat tehneet omat tulkintansa pykälistä ja antaneet neuvontaa niin puhelimitse kuin verkkosivuillaan, mutta tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi ja lainsäätäjän tahtotilan toteutumisen varmistamiseksi laissa, sen nojalla annettavassa asetuksessa tulisi täsmällisemmin ja tarkkarajaisemmin säätää suljettavista tiloista, tai jos tilat halutaan sulkea vain tietyiltä toiminnoilta, niistä toiminnoista, joita tiloissa voi tai ei voi harjoittaa.

Aluehallintovirasto ehdottaa lain täsmentämisen lisäksi, että TTL 58 g §:ään lisätään TTL 58 d §:n 6 momentin mukainen poikkeus siitä, että päätöstä ei sovelleta oppilaitosten toimintaan ja varhaiskasvatukseen sekä TTL 58 d §:n 7 momentin mukainen poikkeus siitä, että päätös ei saa estää kenenkään oikeutta lakisääteisiin palveluihin, oikeutta saada asiansa käsitellyksi toimivaltaisessa viranomaisessa eikä se saa estää virkamiestä tai viranhaltijaa hoitamasta virkatehtäviään. Tällöin tilojen käyttörajoitus kohdistuisi jo ilman lainsäädännön täsmentämistäkin - ainakin pääasiallisesti - TTL 58 g §:n 4 momentin 1-6

kohdissa tarkoitetuissa tiloissa tyypillisesti harjoitettavaan urheilu- ja liikuntatoimintaan ja huvi- ja virkistystoimintaan.

Aluehallintovirasto toteaa vielä, että tilojen sulkeminen on johtanut siihen, että toimijat ovat erilaisin järjestelyin pyrkineet pitämään tiloja auki sulkupäätöksestä huolimatta. Voimassa olevan tartuntatautilain 58 g §:n 6 momentin mukaan päätös ei koske yksityis- tai perhe-elämän piiriin kuuluvaa toimintaa. Aluehallintovirasto toteaa, että esimerkiksi kuntosaleja on tilaratkaisuin jaettu eri osiin/tiloihin ja näitä erillisiä tiloja on vuokrattu yksityishenkilöille yksityis- tai perhe-elämän piiriin kuuluvaa toimintaa varten. Tällaisiin järjestelyihin on valvonnassa hankalaa puuttua, koska jokaisella ihmisellä on oma henkilökohtainen perhe- ja yksityiselämän piiri. Valvonnassa on vaikeaa osoittaa, että tilan tietty käyttö ei kuulu yksityis- ja perhe-elämän piiriin. Jos tilat halutaan lainsäätäjän ilmoittaman tahdon mukaisesti sulkea kokonaan, tulisi sääntelyä tältäkin osin täsmentää nyt kun pykälien voimassaoloon esitetään jatkoa.

Tartuntatautilain 58 g §:n 4 momentin 1-6 kohdassa tarkoitettujen tilojen täsmällisempi määrittely

Aluehallintovirasto toteaa TTL 58 g §:n täsmentämistarpeena perustuslakivaliokunnan (PeVL 44/2021 vp) ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan (StVM 1/2021 vp) tapaan, että 58 g §:n 4 momentissa tarkoitetut tilat tulisi määritellä tyhjentävästi laissa tai vähintään 58 g §:n nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi. Voimassa olevan 58 g §:n 4 momentin 1-6 kohtien määritelmät on jätetty niin väljiksi, että tiettyjen tilojen osalta vaikea arvioida, onko lainsäätäjän tarkoituksena ollut sulkea ne vai ei. Elinkeinonharjoittajilla on ollut vaikeuksia hahmottaa, koskeeko päätökset heidän liikuntatilojaan vai ei. Tämä on aluehallintovirastojen koronaneuvontaan saapuneiden yhteydenottojen perusteella saattanut johtaa tilanteisiin, joissa suljettavaksi tarkoitettua liikuntatilaa on pidetty auki ja toisaalta tilanteisiin, joissa tila on varmuuden vuoksi suljettu, vaikka päätös ei kyseistä liikuntatilaa koskisi. Tällä tulkintaepäselvyydellä saattaa olla myöhemmin merkitystä esimerkiksi siihen, onko elinkeinonharjoittajalla oikeutta saada mahdollisia sulkupäätöksiin liittyviä valtion avustuksia. Aluehallintovirastolla ei ole resursseja erikseen arvioida kaikkia niiden toimialueella sijaitsevia liikuntatiloja, vaan lainsäädännön tulisi olla sillä tavoin selkeää, että toimija voi pääsääntöisesti itse päätellä, koskeeko TTL 58 g §:n mukainen päätös sitä vai ei.

Ammattiurheilun määritelmä

Voimassa olevan tartuntatautilain 58 g §:n 6 momentin mukaan TTL 58 g §:n mukainen päätös ei koske ammattiurheilemista. Lain esitöiden (HE 245/2020) mukaan ”ammattiurheilemisella tarkoitettaisiin sarjalisenssisopimukseen tai Olympiakomitean urheilijasopimukseen perustuvaa ammattiurheilua ja A-maajoukkuetoimintaa ilman yleisön läsnäoloa. Käytännössä rajaus tarkoittaisi ammattiurheilemisen rajaamista palloilulajeissa kahteen ylimpään kansalliseen sarjatasoon, A-maajoukkueiden toimintaan sekä yksilöurheilussa kansainväliseen menestykseen tähtäävään tavoitteelliseen toimintaan, josta urheilija hankkii elantonsa. Toimintaan katsottaisiin kuuluvan myös siihen liittyvä harjoittelu.”

Sivistysvaliokunta (SiVL 12/2020 vp) ja sosiaali- ja terveysvaliokunta (StVM 1/2021 vp) ovat pitäneet hallituksen esityksen perustelujen mainintaa "josta urheilija hankkii elantonsa" ongelmallisena, eikä säännöstä tule soveltaa urheilijan mahdollisesti saaman elannon perusteella. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan näkemyksen mukaan 58 d ja 58 g §:n ammattiurheilua koskeva rajaus tarkoittaa käytännössä ammattiurheilun rajaamista huippu-urheiluun kattaen palloilulajeissa kaksi ylintä kansallista sarjatasoa, aikuisten A-maajoukkuetoiminnan sekä kansallisen lajiliiton valintajärjestelmän kautta kansainvälisiin arvokilpailuihin valmistautuvat urheilijat.

Sosiaali- ja terveysministeriöltä saadun ohjauksen mukaan ammattiurheilijaksi voidaan katsoa myös lajiliiton valintajärjestelmän kautta arvokilpailuihin valmistautuva urheilija, jota ei ole vielä valittu arvokilpailuun, mutta joka osallistuu mahdollisiin karsintakilpailuihin, joiden perusteella arvokisaedustajat valitaan.

Aluehallintovirasto toteaa, että ammattiurheilun määritelmä on esitetyistä täsmennyksistä huolimatta tulkinnanvarainen ja sen soveltuvuus tiettyyn urheilijaan on yksittäistapauksissa vaikea osoittaa. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan nykyinen määritelmä ei välttämättä ulotu esimerkiksi kaikkiin suomalaisiin kansainvälisiin huippu-urheilijoihin. Toisaalta se ulottuu myös sellaisiin palloilusarjoihin, jotka tosiasiallisesti ovat amatööriurheilua. Tulkinnanvaraista on myös esimerkiksi se, onko lainsäätäjä tarkoittanut, että ammattiurheilun määritelmää sovelletaan myös ulkomaan palloilusarjoissa pelaaviin urheilijoihin, kun he harjoittelevat Suomessa tai esimerkiksi palloilulajien sopimuksettomiin pelaajiin.

Aluehallintovirasto pitää sääntelyn täsmentämistä tältä osin tärkeänä, jotta ammattiurheilun määritelmä vastaisi paremmin tosiasiallista ammattiurheilua ja jotta tilojen hallinnasta vastaavat toimijat pystyisivät itse helpommin arvioimaan, voiko tietty urheilija harjoitella tilassa vai ei.

Tartuntatautilain 58 g §:n mukaisen päätöksen porrastaminen

Tartuntatautilain 58 g §:n mukaisia päätöksiä on tehty kahdessa aluehallintovirastossa: Etelä-Suomen aluehallintovirastossa ja Lounais-Suomen aluehallintovirastossa. Ensimmäiset päätökset tehtiin laissa alun perin olleen rajauksen mukaan niin, että pykälässä tarkoitettuja tiloja oli mahdollista käyttää, mikäli asiakasmäärä sisätiloissa rajattiin korkeintaan kymmeneen ja ulkotiloissa korkeintaan viiteenkymmeneen henkilöön. Tartuntatautilain 58 d §:n ja g §:n muutoksen tultua voimaan 31.3.2021 TTL 58 g §:n mukaisilla päätöksillä on määrätty suljettavaksi pykälässä tarkoitettuja korkean tartuntariskin tiloja tietyin rajauksin.

Aluehallintovirasto toteaa, että TTL 58 g §:n mukaiset päätökset ovat olleet voimassa pisimpään Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin yhdeksän kunnan alueella 1.3.2021 lähtien. Päivästä 1.4.2021 lähtien päätös oli voimassa ns. kokonaissulkuna lainmuutoksen

mukaisesti koko HUS-alueella 28.4.2021. Sen jälkeen uutta sulkupäätöstä ei ole toistaiseksi tehty epidemiatilanteen kehityttyä parempaan suuntaan.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto toteaa, että sisätiloja koskeneen kymmenen henkilön rajauksen sisältäneen päätöksen ollessa voimassa toimijat suhtautuivat siihen aluehallintovirastoihin tulleiden yhteydenottojen perusteella melko ymmärtäväisesti ja tekivät aktiivisesti toimenpiteitä, joilla voitiin varmistua siitä, ettei kyseinen asiakasmäärä ylity. Esimerkiksi kuntosaleille kehitettiin sähköisiä ajanvarausjärjestelmiä, jotka mahdollistivat korkeintaan kymmenen asiakkaan yhtäaikaisen varauksen. Kymmenen henkilön rajaus mahdollisti myös pienten kuntoutusryhmien toiminnan jatkumisen pykälässä tarkoitetuissa tiloissa ilman sallitun toiminnan erityistä määrittelyä. Sen sijaan lainmuutoksen myötä tehdyt kokonaissulkupäätökset ovat aiheuttaneet valtavan määrän yhteydenottoja aluehallintovirastoihin. Toimijat eivät ole ymmärtäneet, miksi juuri kyseiset tilat on määrätty suljettavaksi ja mihin tämä arviointi perustuu, kun eriteltyä tilastotietoa pykälässä tarkoitettujen tilojen tartuntamääristä ei ole saatavilla. Myös sulkupäätösten perustuminen erilaisiin kriteereihin ja jatkuminen ravintolasulkua pidempään on koettu epäoikeudenmukaiseksi.

Aluehallintovirasto toteaa, että asiakasmäärän rajaaminen selkeästi TTL 58 d §:n mukaista velvoitetta voimakkaammin voi vaikeassa epidemiatilanteessa olla välttämätöntä useiden viikkojen ajan, sillä rajoitusten vaikutukset näkyvät viiveellä. Tilojen sulkeminen näin pitkäksi aikaa on elinkeinonharjoittamisvapauden kannalta kuitenkin hyvin ongelmallista. Aluehallintovirasto ehdottaa, että sulkua porrastettaisiin joko TTL 58 g §:ää muuttamalla tai STM:n ohjauksella niin, että sulkupäätös voitaisiin tehdä sisätiloissa kymmenen henkilöä ylittävältä asiakas- tai osallistujamäärältä silloin, kun kokonaissulkua ei voida arvioida aivan välttämättömäksi, mutta TTL 58 d §:n mukaiset toimenpiteet eivät ole riittäviä. Aluehallintoviraston arvion mukaan tällaisen rajauksen tekeminen TTL 58 g §:n mukaiseen päätökseen olisi tällä hetkellä kyseenalaista ottaen huomioon, että lainsäätäjä on nimenomaisesti halunnut muuttaa säännöksen muotoon, jossa tällaista rajausta ei ole.

Tartuntatautilain 58 g §:n mukaisen päätöksen voimassaoloaika ja päätöksen tiedoksianto

Aluehallintoviraston arvion mukaan tartuntatautilain 58 g §:ssä säädetty päätöksen korkeintaan kahden viikon voimassaoloaika suhteessa päätökselle asetettuihin edellytyksiin ja hallintolain mukaiseen yleistiedoksiannon tiedoksisaamisaikaan on ongelmallinen. Hallintolain 62 §:n 3 momentin mukaan yleistiedoksiannon tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä kyseisestä julkaisemisajankohdasta. Jotta tiedoksisaantiaikaa olisi mahdollista noudattaa, TTL 58 g §:n mukaisen päätöksen edellytysten täyttymistä tulisi arvioida yli viikko ennen päätöksen voimaantuloa ja jos kyseessä on jatkopäätös, vajaa viikko aiemman päätöksen voimaantulon jälkeen. Näin ei kuitenkaan voida toimia, koska päätökselle asetettujen tiukkojen edellytysten täyttymistä on välttämätöntä arvioida mahdollisimman ajantasaisen tiedon perusteella, koska tilannetta ei niiden osalta yleensä pystytä ennustamaan yli viikon päähän. Tämä aiheuttaa sen, että päätökset joudutaan antamaan nopealla, jopa päivän varoajalla, mikä aiheuttaa toimijoille vaikeuksia ennakoida toimintaansa ja ilmoittaa siitä työntekijöilleen. Toisaalta, kun päätös

voidaan antaa vain kahdeksi viikoksi kerrallaan, toimijat eivät pysty suunnittelemaan toimintaansa tätä pidemmälle.

Aluehallintovirasto ehdottaa TTL 58 g §:n muuttamista siten, että päätös voitaisiin antaa TTL 58 §:n ja TTL 58 d §:n mukaisen päätöksen tavoin kuukaudeksi kerrallaan. Aluehallintovirasto huomauttaa, että päätös on joka tapauksessa kumottava välittömästi, jos sille asetetut edellytykset eivät enää täyty, joten enimmäisvoimassaoloajan pidentämisellä ei tältä osin ole ratkaisevaa merkitystä rajoitusten kestolle.

Aluehallintovirasto ehdottaa harkittavaksi sääntelyn muuttamista siten, että jotkut päätökset tai ainakin joissain kiireellisissä tilanteissa päätöksen voisi antaa julkipanona siten, että päätöksen katsotaan tulleen asianosaisen tietoon silloin, kun se on annettu. Tällainen tiedoksiantotapa on maankäyttö- ja rakennuslain 142 §:ssä.

Tartuntatautilain 59 b §:n 5 momentti, elintarvikelain ja terveydensuojelulain mukaisten viranomaisten tarkastusoikeudesta

Voimassa olevan tartuntatautilain 59 b §:n 4 momentin mukaan kunnan terveydensuojelulain (763/1994) 7 §:n ja elintarvikelain 32 §:n nojalla toimivaltaiset viranomaiset saavat mainittujen lakien nojalla tekemiensä tarkastusten yhteydessä tarkastaa tämän lain mukaisten velvollisuuksien ja rajoitusten sekä niitä koskevien päätösten noudattamisen. Näiden viranomaisten oikeudesta asettaa määräyksiä ja pakkokeinoja säädetään 59 d §:n 1 ja 2 momentissa.

Voimassa olevan 59 b §:n 5 momentin mukaan edellä 4 momentissa tarkoitetut viranomaiset sekä 59 d §:n 1 momentissa tarkoitettu viranomainen saavat suorittaa tarkastuksen myös aluehallintoviraston tai Liikenne- ja viestintäviraston pyynnöstä.

Aluehallintovirasto toteaa, että kunnan terveydensuojelu- ja elintarvikevalvontaviranomaisilla ei ole lähtökohtaisesti toimivaltaa valvoa tartuntatautilain mukaisten päätösten ja määräysten noudattamista muuta kuin terveydensuojelulain (763/1994) 7 §:n ja elintarvikelain 32 §:n nojalla suoritetun valvonnan yhteydessä. Kaikki kunnat eivät ole delegoineet 59 b §:n mukaisten tarkastusten tekemistä koskevaa toimivaltaa esimerkiksi kunnan terveydensuojelu- ja elintarvikevalvontaviranomaisille, vaan toimivalta on ollut kunnanhallituksella tai kunnanvaltuustolla. Toisaalta osa kunnista on delegoinut tartuntatautilain mukaisia tehtäviä kuntayhtymille. Osasta kunnista on ilmoitettu, että he eivät aio tehdä tarkastustoiminnan edellyttämiä delegointipäätöksiä, koska delegointi vie kunnan sisäiseen päätöksentekoon liittyvän hitauden ja monimutkaisuuden vuoksi aikaa, ja pykälät ovat voimassa ainoastaan väliaikaisesti. Tämä on johtanut siihen, että osa kunnista ei ole käytännössä voinut suorittaa tartuntatautilain mukaista valvontaa muuta kuin terveydensuojelulain (763/1994) 7 §:n ja elintarvikelain 32 §:n nojalla suoritetun valvonnan yhteydessä - jotka perustuvat etukäteen laadittuun valvontasuunnitelmaan - tai aluehallintoviraston pyynnöstä. Eli reaktiivista valvontaa on voitu suorittaa ainoastaan aluehallintoviraston pyynnöstä. Aluehallintovirasto pitää valvontatoiminnan sujuvuuden, oikea-aikaisuuden ja tehokkuuden varmistamiseksi tarkoituksenmukaisena, että

tartuntatautilakia pyrittäisiin täsmentämään niin, että kuntien valvontaviranomaisilla olisi ilman erillistä delegointipäätöstä mahdollista suorittaa tartuntatautilain mukaista valvontaa muutakin kuin terveydensuojelulain (763/1994) 7 §:n ja elintarvikelain 32 §:n nojalla suoritetun valvonnan yhteydessä tai aluehallintoviraston pyynnöstä.

Tartuntatautilain 59 b § 4 momentti, ravitsemisliikkeiden tarkastukset

Voimassa olevan tartuntatautilain 59 b §:n 4 momentin mukaan kunnan terveydensuojelulain (763/1994) 7 §:n ja elintarvikelain 32 §:n nojalla toimivaltaiset viranomaiset saavat mainittujen lakien nojalla tekemiensä tarkastusten yhteydessä tarkastaa tämän lain mukaisten velvollisuuksien ja rajoitusten sekä niitä koskevien päätösten noudattamisen. Näiden viranomaisten oikeudesta asettaa määräyksiä ja pakkokeinoja säädetään 59 d §:n 1 ja 2 momentissa.

Tartuntatautilain tarkastusoikeutta koskeva 59 b § 4 momentti on tulkinnanvarainen sen suhteen, voiko kunnan terveydensuojelulain 7 §:n ja elintarvikelain 32 §:n nojalla toimivaltaiset viranomaiset tehdä tartuntatautilain mukaisen tarkastuksen TTL 58 a §:ssä tarkoitettuun ravitsemisliikkeeseen, kun lain 58 b §:n nojalla ravitsemisliikkeitä valvoo ainoastaan aluehallintovirasto. Tartuntatautilain 59 b §:n 4 momenttia tulisi muuttaa siten, että ympäristöterveydenhuollon tarkastusoikeus koskisi yksiselitteisesti myös ravitsemisliikkeitä tartuntatautilain mukaisten asioiden osalta.

Lisätietoja

Lisätietoja antaa tarvittaessa ylitarkastaja Oona Mölsä, puh. 029 501 6000 (vaihde).

johtaja Kristiina Poikajärvi

ylitarkastaja Oona Mölsä

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti viimeiseltä sivulta ilmenevin tavoin.